Број 114 У Новом Саду, у суботу 22. маја 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

И опет немир!

Когод се провезе Загорјем, особито лети, мора се дивити лепоти природе и њезиној романтичности. Уз вараждинску железницу, као да су посејани дворци, цркве, бање, индустријска подузећа. Лепе, бујне ливаде, шуме, виногради и воћњаци и странац би се морао преварити, кад би почео да суди о томе крају по његову изгледу. На први мах кад му се укаже слика Загорја, он би помислио, да је тамо благостање... Али није! До зла бога рђави аграрни односаји, индустрија страна, експлоатација лековитих извора у туђинским или манастирским рукама, а онај јадни сељак, ради и кулучи као роб, за оно мало худе надница: од 30—60 потура (15—30 новч.) на дан!

То је тај крај „благословене“ Хрватске, који је давао Старчевићу и његовој војсци своје гласове, то је тај крај, који има понајмање школа а понајвише манастира, то је тај крај где живе људи, прави Хрвати, кајкавци.

Каква разлика између Загорца и Србина! Србин на прво питање: шта је и које вере? Одговара да је Србин и српске вере; загорски сељак одговара да је: „муж“ и католик!

У градовима се виђају људи, који доносе млеко са села на продају, мало павлаке (кајмака,) по које јаје, а који нато вари на леђа кавез са пилићима или протера чопор (по 30—40) ћурака, тај је већ од оних „бољих“ сељака... Он јадник, у својој худој кући-брвнари тек зими уз пећ слуша приче старих људи, како је негда било, како су лепа виторога и свилоруна стада пасла оним ливадама, како је „муж“ живио боље и заноси се, да ће опет наићи време, кад неће „госпун“ бити газда, кад неће бити толико „палинцегера“ (калуђера) ни „колудрица“ (калуђерица,) које понајвише он поред пореза што плаћа и рада другом, издржава својом „лемојзијом“ (поклоном!)

Нарочита врста зараде је у много сиромашних крајева да младићи, људи и девојке иду да служе, било као слуге и слушкиње или аргати. Али, у Загорју има (као и у Тиролу и Штајерској), да младе матере на селу примају туђу децу из града на отхрањивање (понајвише незакониту) по двоје и троје — и то је једна врло важна грана привреде у онамошњем крају, а уједно и расветљава жалосном светлошћу ондашње друштвене односаје по градовима...

Одржани су у том крају, у најновије доба, и политички зборови (први у Вараждину), народу је обећавано све и сва и — није се испунило ништа. Најбоља му снага одилази још увек на страну да зарађује (на жалост!) по највише у Америку; бројно кретање му је врло слабо, прираштај скоро никакав, т. зв. „дивљи бракови“ се множе... а све услед сиротиње!

И онај сељак, који може да пошаље дете у семинар, да му временом постане „плован“ (поп), па да прихвати целу породицу, јер своје (законите) неће имати, тај се сељак радује и поноси, кад му син постане „црношколац“, али је и то престало, јер се ти загорски „црношколци“ шаљу као папина војска на Балкан! Код таког ужасног стања није било тешко наговорити тај народ, да дође у Загреб и пљачка дућане, обара жељезничке насипе и руши станице, пустоши иметак својих српских суграђана, кад му се обећа, да ће из тога нићи за њега бољитак!

На збору у Самобору је сељаштво скочило на „власти“, било је и „изгреда“. И сада је било у стубичком и златарском котару. Секли су шећњаке, пустошили су баш „арцибискупове“ винограде, вијали поједине капиталисте. Званично се то крсти „социјализмом“ и власт истражује узрок ко је то завео тај мирни, „мужачки пук“, да пустоши, наноси штете? Одговор је кратак: надница 15—30 новчића! Од тога треба платити порез, треба хранити породицу, сачувати за зиму и старост!

Народ тражи наднице од две и три круне, а њему се место тога — обећава да „од Балкана до Триглава, Хрватска ће бит' држава!“ Каква иронија!

И тај сељачки покрет прети: прети земљорадњи, прети сточарству и индустрији. Душа је дошла у подгрлац, власт му се не брине за њега. Сви сталежи: и војска, интелигенција, трговци, фабриканти па и фабрички радници (колико толико) организовани су да чувају своје интересе, само је он, сељак, самом себи остављен, он није човек, који треба да једе да може живити — он је „муж!“

У томе чуду и вртлогу заиста није тешко предвидети последице. Силом ће се пробати да угуши тај покрет. Биће и затварања. Жандари ће „уредовати“, можда ће их ко „спречити“ и онда ће се употребити правило, које је остало од усрећитеља тих земаља — грофа Куена. Онда ће опет бити све у миру и реду, а рад ће се развијати (као и до сада), под заштитом законитости!

СЈ.

Нови Сад, 20. маја.

Школска анкета, коју је сазвао министар просвете и наставе Берзевици ради врло живо. Прешла је већ увелико на специјалну расправу и усвојила је некоје прве параграфе, као што ће усвојити без сумње и остале. Због малог простора нашег листа није нам могуће пратити рад анкете у појединостима, али ће мо се осврнути на сваку крупнију ствар.

Занимљив је био врло говор мин. Берзевиција, којим се осврнуо на мишљења чланова анкете у начелној расправи. Као што смо јуче напоменули и он је благодарио епископу Лукијану, што је пошао још даље но у својем начелном говору, те предложио, да у пофторним школама без разлике буде мађарски језик наставни. „П. Лојд“ овако износи речи министрове у тој ствари: *„Предлог, који је изнео будимски епископ Лукијан Богдановић у погледу наставног језика у пофторним школама, да наиме у њима буде наставни језик мађарски, заслужује ванредне пажње, и ја га прихваћам са тим већом захвалом, што сам се и сам из раније бавио тим питањем.“* Зар не сведочи ово јасно, да је то био смер и жеља и мин. Берзевица, али га је нешто упућивало, да са тим не изиђе на среду. И гле! ту му је прискочно у помоћ и дошао као

ПОЛИСТАК.

Сахалин у борби са Јапанцима.*)

Петроград, 17. маја, 1904.

Руско острво Сахалин, на крајњој граници источне Азије, крајња тачка далекога Истока, на коме се, као што је познато, налазе руски осуђеници, каторжници, улази у ратничку сферу; оно постаје терен борбе између Русије и Јапана. Становници Сахалина, које је сила закона бацила, да тамо у ланцима и вечном прогонству проводе свој очајнички живот. очекују из дана у дан, госте и посетиоце, који хоће огњем и мачем да их збришу с лица земљина. Јапанци се живо спремају да нападну и ову руску позицију на Истоку и да истерају Русе из Сахалина. Сахалин је до скора био ван домашаја јапанских ратничких комбинација. Ван сваке је сумње, да ће руски робијаши и осуђеници дочекати јапанске незване госте са потребном етикецијом и пре него што се јапански одреди искрцају на сахалинско земљиште, ови ће им послати поздрав у киши од олова.

Нико у Русији не сумња, да ће руски осуђеници показати невероватну храброст у борби противу Јапанаца. Ако је ко на овом свету рескирао са животом и казао „збогом“ свакој нади на повратак у свет, то су сахалински осуђеници. И, ево, наступа време да чак и они, који су били нападачи туђе имаовине, постану браниоци свога јаднога огњишта.

Ако је ко презирао опасности, па и сам живот — то су га највише презирали сахалински преступници. Они су појединачно, сваки за се, чинили преступе у својој отаџбини; сад им се указује прилика да заједничким силама одбију напад непријатеља, Јапанаца.

Становници Сахалина, који су највећим делом преступници, образују чете и батаљоне за одбрану од напада јапанске војске. Распитао сам се о овој ствари у централној управи казамата сахалинских и речено ми је, да су се сами осуђеници одушевљено понудили да организују чете за одбрану. Ко год се јави њега примају. Живот је на острву веома тежак и једноставан. Није ни најмање чудо што се многи осуђеници, а нарочито они, који слободним животом живе, нашли побуђени да своје услуге понуде отаџбини. У људској души, ма како да је пала, живи и тиња искрица савести и сазнања свога греха. Услуге, које су многи осуђеници понудили отаџбини искупљују раније учињене грехе, заглађују ране, које су друштву и отаџбини нанели и ти се јадници могу поново да врате у ред људи, и ако их је закон навек касирао и избрисао.

Намесник Алексејев поднео је петроградској влади предлог, да се прими понуда сахалинских слободњака преступника. Влада је проценила озбиљно ову ствар и одобрила да сахалински слободњаци организују засебне, самосталне чете ради одбране од јапанских напада. Шта више, руска је влада учинила многе олакшице сахалинским осуђеницима и условила им је повратак у постојбину под извесним погодбама. Најтежим преступницима, који оковани раде у казаматима и рудницима урачунаваће се два месеца рада у добровољачким четама као година казаматска. Многим и многим изгубљеним људима, који су се сматрали као живи закопани, ведри се небо над главом и отварају се изгледи на спас и да искупе грехе своје и да учине велике услуге отаџбини својој.

Што се тиче тешких политичких преступника — њима су отворени изгледи повратка у живот и потпунога спаса. Они су први и били који су похитали да своје услуге понуде угроженој отаџбини. Они ће се моћи вратити натраг у Русију; повратиће им се права и стаће поново у ред осталих грађана. Но осим ових олакшица постоји још много и много других олак-

*) „Застава“ доноси баш једну од сибирских прича, даровитог писца В. Короленка, под насловом: „Сахалински бегунци“. У њој се лепо описује Сахалин и живот на њему, те ће читаоци из те приче упознати ближе Сахалин, баш сад, кад и на њиме отпочиње борба против Јапанаца. — Пр. У. „З.“

наручен епископ Лукијан. И после овога, ко сме рећи, да није епископ Лукијан сјајно положио код владе испит за даљски спахилук.

Берзевици је у даљем свом говору изнео, како се чак и код науке вере, гледало да осигура премоћ мађарског језика као државног и да је дозвољено само као нужгредно, да се језик вероисповести и то према потреби само употреби. Уверен је, да то према данашњим приликама значи напредак. — И највећи шовени мађарски могу бити дакле с тим задовољни.

Што се тиче учитељских школа, ту већ при основном испиту мора кандидат доказати да влада мађарским језиком и ту је уплив владиног комесара одлучан. А за тим долази тек пракса, па испит оспособљења. Већина те комисије састоји се из повереника владиних, а они ће зацело више још од школског надзорника навити, да мађарском језику што већу снагу прибаве. Осим тога испит у учитељским школама биће не само у предмету учења мађарског језика већ и у већини предмета на мађарском језику. *Народности морају увидети, да је ово „оно најмање“ што по сваку цену морају примити.* Без дисциплинисања учитеља и без подржављења учитељског оспособљена, не би ни ове реформе имале успеха.

Министар одбија даље ону молбу, да се нацрт овог школског реформног предлога, поднесе црквеним властима на мишљење. Он ће примити свачије мишљење, али у формалну расправу неће се даље упуштати. То би могло да доведе у питање резултат. Он је међутим решен само још да сазове анкету стручњака, да даду своје мишљење о стручним одређењима у предлогу. Он ће непоколебиво истрајати на путу којим је пошао, јер хоће коначно да изведе ове реформе.

Речи министра наставе и просвете Берзевицija дакле су кратке и јасне: Он ће непоколебиво истрајати на путу којим је пошао и спровести што је наумио. И још довикује немађарским народностима, да је то најмање што морају примити. Ово треба да звони као нека опомена и претња министрова немађарским народима, да се задовоље тиме и ћуте, јер ено и многи чланови нису тим задовољни. Њима је све то мало, те народности немађарске ако не ћуте, могу проћи још горе. Но нека буде уверен министар Берзевици, да се немађарски народи неће уплашити те претње. Они неће и немогу ћутати и скрштених рукама гледати где се удара и последњи чавао у самртнички одар њихове вероисповедне школе, где се још једним снажним ударом против њихове автономије навешћује и брзо оглашење њене смрти. Сигурни смо, да бар српски народ неће и несме ћутати, јер је освештана истина, да један народ за навек губи само оно чега се својевољно и драговољно одрече. Моћ силе и власти није вечита, онај је само тренутна или привремена.

шица за оне, који се у вршењу своје дужности буде истакао или одликовао.

Досадашњи другарски живот, који је јако приближио и спријатељио све осуђенике у Сахалину, утврђује уверење да они међу собом неће никакве нереде чинити. У осталом постојаће веома јака војна контрола, која ће сваки неред чинити са свим илузорним и немоћним.

У петроградским круговима нико не сумња, да ће сахалински осуђеници показати се достојни оне милости, која им се указује. Политички преступници предњаче у организовању и поучавању чета и одушевљени су за борбу са непријатељем.

Један од њих, тако износе једне петроградске новине, писао је своме брату у Москву о томе, да су се већ организовали у чете и да чекају са нестрпљењем непријатеља, и у своме писму наглашава, да се каторожници војници веома живо саветују о борби која ће настати. А највише се радују ако им се оствари жеља да Јапанаца буде много више, како би се могли показати како Рус презире живот. „Ако буде“ завршује се писмо, „десет Јапанаца на једног каторожника — тада ће бити интересантно ратовати и тек тада ћемо и Јапану и Русији показати ко смо и какви смо...“

Политички преглед.

Аустријска делегација свршила је свој посао, примила је све повећане тражбине за војску и марину и усвојила је окупациони кредит. Расправа око војних издатака била је врло бурна и жива. Младочешки делегати нарочито Странски, живо су устали против тога и изнели жалосне прилике у Аустрији. Најскупља је владавина апсолутизам, но влада у Аустрији за то је и на тапету тражбина од 400 милиона круна. Више од трећине буџета отргнуто је сабору и упућено делегацијама, које нису ништа друго, већ извршење онога што дворски кругови хоће. У делегацијама су бројно јачи изасланици горњег дома од саборских изасланика. И је ли чудо што се већ осећа јак покрет, да се устав промене и делегације укину. Горњи дом је данас управо за то, да кочи и спречава радикалну струју сабора. Горњи дом стоји увек у служби владе, која на плећа народна товари само огромне терете. — У престоној беседи и говору председника у експови истакнуте су мирољубиве везе са суседима, указано је на савез са Немачком и на споразум са Русијом у погледу Балкана. Са Италијом је само нешто замршеније. Но нек се претпостави да у звезди Аустро угарске стоји записано, да дође и до Солуна, ипак се неће водити рат на Балкану. Ствар ће се извести, као кад два трговца с коњима, дођу код ратара да купе једног коња заједнички, како би га јефтиније добили, а не да терају један другог. Тако се зар мисли тај споразум, само што је то опасно. Пре се казало да снага и готовост државе зависи од повишења броја регрута, но ти су предлози због опирања Угарске повучени. И да би се тај пораз „загладио“, отпуштен је војни министар. То потсећа на ону задовољштину, коју је себи прибавио један преварени муж, кад је своју жену ухватио на канабету на неделу. Продао је на име канабе. Сад се вели да готовост и снага зависи од торпеда и т. д. Срамота. Аустро Угарска није велесила у духу других држава. Она треба да је задовољна, ако је њена војена снага толико јака, да може бранити своје границе. Кад никог не изазиваво, неће нас нико дирати. Држава, која неможе да истера 4000 мил. кр. прирезом у свом рођеном народу, већ мора свој положај велике силе да зида на зајму, то није велесила. Па и унутарње су неприлике такове, да неможемо играти улогу велике силе. Тек што је мин. спољ. послова у споразуму с аустријском делегацијом попретио само претом Турској, то га је други део делегација, Угарска, одмах лупила по руци, наглашујући како неће да има речи са Турском. Како дакле да игра она у спољној политици улогу велесиле. Изгледа да је апетит војне управе порастао оног часа, кад су задовољени мађарски народносни захтеви у војсци. Мађари се неће опирати, а кад се не опиру они, Аустријанци тим пре морају одобрити. Министар финансија кад нема у каси новаца за привреду, неможе имати ни за војску, без одобрења сабора неби се смела издати ниједна пара, јер је то онда злоупотреба власти, злочин. Осим тога делегације неби ни смеле да се ставе над вољом сабора. Прво је потребан унутарњи мир. Нека се Немци једном окану својег лудила, да су они и да буду једини владајући народ у Аустрији, па ће до споразума брзо доћи. — Словенац др. Шустерчић у току својег говора разлаже, како би се свему злу данашњем доскочило општим, једнаким изборним правом. Указује како не треба сувише зидати на верност према династији, која је без сумње још увек врло јака у народу. Јер ако се за домољубље и жртве, које су за династију увек радо приношене, буду непрестано наплаћивале ударцима и гажењем ноге, то ће морати охладнети и тај патриотски осећај, а кад једном охладни, неврећа се онда лако. — У истом духу говорили су и други младочешки посланици, но војни предлози су ипак примљени. Против њих су гласали само 6 младочеха, 5 од немачке пучке странке, 1 немачки аграријевац, 1 Словенац, 1 хришћански социјалиста и клерикалан члан горњег дома Ромберг. Окупациони кредит усвојен је много лакше и много брже. Чули се само гласови, да се према квоти, коју доприносе један и други део државе, узму у обзир и њихови интереси у Босни и Херцеговини. Иначе као да је све друго тамо у реду.

Руско-јапански рат.

Свет је и опет преплављен лажним извештајима јапанске, енглеске и чивутске штампе. Тако су енглески листови донели, да је у Манџурији дошло до велике борбе, у којој је Куропаткин потучен и сузбијен. Ова вест је потпуно лажна и по свој прилици да је настала услед тога, што Лиаојанг а и Карбин Руси непрестано нагло утврђују и што један део становништва напушта те вароши. Исто тако неистинита је вест, да је дошло до јаче борбе шест миља испред Порт-Артура и да су се Руси повукли.

Занимљиво је, како постају те вести. Лондонски листови данас доносе како кинески становници у околини Мукдена и незнају, да се води овај крвави рат, а о кретању војске Курокијеве према Лиојангу да нема ни трага. Пре кратког времена ти исти листови донели су, како у Манџурији све ври и како је јапанска војска дошла већ до Мукдена и заишла Русима за леђа. Даље, веле енглески листови, како су вест о борби шест миља испред Порт-Артура, донели у Нијучванг шест Кинеза, који су побегли испред руског „насиља“ из Порт-Артура. Ти Кинези су уједно јавили, како је у Порт-Артуру настала скоро већ права глад и како се војници хране врло малим оброцима пиринца. Замислите само, бегунци Кинези спасавају се из руских канџи у Порт-Артуру и улећу у руске канџе у Нијучванг. Није ли то доиста занимљиво!

Исто тако лажне су и све оне вести, које су јапанска и енглеска штампа упорно подржавале, а чивутска штампа потврђивала чак својим брзојавима из Петрограда, да Куропаткин по изричној заповести царевој, у брзом маршу, са 80 хиљада војника, јури Порт-Артуру у помоћ, да војска Курокијева хита њему на супрот и да предстоји крвава одлучна битка. Куропаткин и данас се са својом главном војском налази око Лиаојанга, а Курокијева војска код Фенгванг-ченга.

Званичан извештај Куропаткинов.

Куропаткин је из Лиаојанга брзојавно известио цара, да је у околини Фенгфанг-ченга све мирно, да се непријатељска одељења полако удаљују из долина реке Шачихо и Салицај Пуце, и да се нигде не примећује продирање јапанско према Лиаојангу. Новији званичан извештај руског ђенералног штаба описује опширније борбу дуж жељезничке пруге од Фангцијена према Фангу, где је један швадрон јапанске коњице потпуно уништен, а други издесеткован. Даље вели, како је једно одељење јапанске XIII. регименте са коњицом напало на руски воз са храном. Двеста сибирских козака дошло је својима у помоћ, напало је непријатеља копљима и сабљама и слистило га тако, да су се само тројица спасла. Једно одељење јапанске пешадије хтело је да прискочи у помоћ оном првом одељењу, али је претрпело тешке губитке и вратило се натраг. Козаци су их гонили све до утврђеног јапанског положаја. Јапанци су отрпели велике губитке. Од козака је лако рањен један официр и 17 момака, а седморица тешко.

Руси у Кореји.

Из Токија, стигла је брзојавна вест, да

Руси сад већ одлучно продиру у северо-источну Кореју. Толико вели само њихов званичан извештај, но друге брзојавне вести из Токија потврђују, да су се Руси у Кореји већ тако осилили и постали толико опасни, да је Куроки морао оделити знатан део војске и послати против Руса у Кореју. Новији брзојав из Токија јавља како се јапанска војска спрема да напусти и утврђени Гензан због јаког руског продирања у северо-источну Кореју. Јасно је, да Јапанци, без велике невоље неби напуштали Гензан, који су тако утврдили, не само због његовог јаког и важног положаја, којим влада над околином, већ неби то учинили и због тога, што ће тиме изгубити једно врло важно и удобно пристаниште. То је тим опасније по њих што је гензанско пристаниште у близини Владивостока, где је Скридлов и владивосточка флота и где је жељезницом стигло више руских торпеда и контра торпеда растављених те се живо састављају.

Вести из места и са стране.

Изабран за пароха.

Поп-Стево Јањетовић, изабран је једногласно за пароха у Окучанима. У поп-Стеви су Окучанци добили вредна и савесна свештеника, који је до сада живо учествовао на јавном пољу. Окучанцима честитамо на избору, а поп-Стеви на поверењу.

Српским позоришним дружанама.

Управа народног позоришта у Београду, позива управнике свих српских путничких позоришних дружина, по свима српским крајевима, да јој, у што краћем року, пошаљу ове податке: 1). Постанак и историја дружине, колико броји чланова, по именце колико мушких, а колико женских, какве улоге ко од њих већином игра. 2). Репертоар, колико у опште комада, колико српских (поименце) а колико страних и из којих књижевности. 3). Стање гардеробе, декорација, прихода и т. д. Управа би била захвална, ако би који од управника ове податке пропратио напоменама о томе, који се комади најрадије гледају, у које је крајеве дружина одлазила, где је најбоље, а где најгоре пролазила, и у опште о свему што је у току рада запазио, а интересантно је, у ком било погледу, по наше позоришне путничке прилике.

За подбележника.

расписано је место у Молу, са платом од 1000 К, станарином 200 К и 70 К путна паушала. Рок је стечају до 12. јунија о. г. (по новом), молбе треба упутити на среског начелника (фесолгабирова) у Сенти. Пошто је у Молу српски живаљ врло јак, надамо се, да ће на ово место компетовати Србин кандидати.

Страшна погибија.

Читамо у „Штампи“: Из Врање смо добили синоћ овај телефонски извештај: Један прн глас да вам јавимо. Одавде је на турско земљиште на преваран начин измамљена једна дружина Старосрбијанаца и Маћедонаца. У једној заседи дочекали су Србе сто педесет спремљених турских војника сталног кадра и двадесет жандарма коњаника. Кад су их дочекали на згодном месту, онда њих сто седамдесет опале плотунима на ову дружину од 24 човека, који су, како чујемо, возили се на колима. Очајна борба вођена је пуна четири сата. Од нападнутих није се ни један хтео предати, и по гласовима који у вароши круже, турска војска и жандармерија побила је целу ову дружину. У вароши влада велика узрујаност.

Руски ратни заробљеници.

„Главни гарнизон“ за заробљене Јапанце је сибирска гувернијска варош Томск. Тамо је већ допраћено јапанских, које официра које војника до 700. Сви су касарнирани у празним касарнама и другим војничким зградама а делом у једном тамошњем празном манастиру. За издржавање им је одређена „потпора“ према чину. Ђенералима је одређено месечно 125 рубаља (око 820 круна) испод ђенерала до мајора 57 рубаља, нижим официрима 60 рубаља, а простим војницима 16 копејака (око 80 пот.) на дан. Војници обично скупе сви заједно свој новац, предаду га тамошњој полицији и она им набави што им је за живот потребно. Последњим транспортом је доведено 26 официра и 180 војника.

Откривање споменика Глинки.

Ових дана требао се открити споменик руском композитору Михајилу Ивановићу Глинки, у славу стогодишњице рођења творца руске народне опере. Он је изашао на глас са својим операма, (музиком) нарочито опером „Жизн за царја“, из које је и текст и музика узета за данашњу руску химну. Откривање споменика, с обзиром на данашњи рат који води Русија, одложено је на неко време.

Верди и његов обожавалац.

Славни талијански композитор Ђузепе Верди возио се железницом, а преко пута од њега седио је неки талијански ђенерал и звиждукао једну арију из „Аиде“, најлепше опере Вердијеве. Звиждање је занимало композитора и кад је ђенерал свршио, упусти се Верди с њим у разговор. Ђенерал је говорио искрено баш о „Аиди“ и узносио је Вердија — кога лично није познавао — као највећег композитора — Али, господине, Гуно (Француз) је тек више учинио са својим Фаустом! Рећиће Верди. — Па све да и јесте (у што ја не верујем!) рече ђенерал, ипак ви, као Талијан не смете то рећи! — Али, господине, ја сам Верди! — Ви Верди?! Мило ми је особито што сам Вас познао.... Али зато ви опет немате право! Одговори тврдоглави Вердијев обожавалац.

Путују на далеки исток.

Познати руски књижевник Антоније Павловић Чехов и велики пољски романописац Хенрик Шенкјевич, путују на руско-јапанско разбојиште. Први иде као резервни лекар а други као извештач. Тамо је већ и руски познати романописац Немировић-Данченко, (у Порт-Артуру).

Трговина с девојкама.

Читамо у „Политици“: Тај срамни посао, који је већ одавно систематски организован по целом свету, узео је огромне размере, од како се у Сен-Лују у Америци спрема велика светска изложба. Амерички листови устали су сви од реда противу те стидне трговине, износећи ужасну истину, да се педесет трговаца обавезало, да за изложбу ливерују 50.000 и словом: педесет хиљада младих девојака. Разуме се, да су се ради тога њихови агенти размилели по целом свету, а како новине јављају, у великом су броју ушли и по нашој непосредној близини — по јужној Угарској. Они траже младе лепе девојке и маме их у Сен-Луј на изложбу, обећавајући им златна брда: добро плаћена места као продавачице, келнерице и т. д. Ко познаје беду и лакомисленост света у многим крајевима света, тај ће појмити, да ће се наћи многа девојка, која ће чак и са одобрењем родитеља наићи на тај мамац. Зато је велико америчко удружење за сузбијање трговине с девојкама свим силама настало, да тим људима поквари посао. Оно је на изложбу послало многобројне своје агенте, да хватају те трговце и да спасавају чељад, која је запала у њихвве руке. Друштво се зове „The door of hope,“ и мма преко шест филијала, а главни му је стан у Њујорку, 313 Н. 53 улица. Ако је и коме од наших људи из доње Угарске одмамљена девојка у Америку, нека се одмах јави том друштву.

Светска производња злата.

Сваким се даном све више и више вади из земље сребро и злато. Лист „Statist“ обелодањује занимљиву статистику о светској производњи те две руде. 1850. ископано је из земље злата за 278 милијона круна. Прошле године ископано је у целом свету злата за 1620 милијона круна, скоро шест пута више, него године 1850. Највећа количина злата долази из Африке, Аустралије и Америке. Да није букнуо енглеско-бурски рат, дала би Африка сада највише злата. До године 1898. давала је Африка, пре него што је букнуо рат, највише злата, али за време рата било је вађење скоро никакво. Сада се у Аустралији копа највише. Године 1898. ископало се у Јужној Африци злата за 387 милијона круна, у Аустралији за 318 милијона круна, а у Америчким Сједињеним Државама у вредности од 285 милијона круна. Године 1900. ископано је у Сједињеним Државама злата за 379 милијона круна, у Аустралији за 375 милијона круна, а у Јужној Африци за 39 милијона круна. Године 1903. дала је Аустралија за 464 милијона круна Сједињене Државе за 357 милијона круна, а Јужна Африка за 340 милијона круна.

„Србин“.

☛ Због празника цара Константина и Јелене, излази данашњи број нашег листа само на табаку.

Брзојави „Застави“.

Стигли 21. маја.

Руско-јапански рат.

Петроград. Куропаткин јавља: Сајмачу Руси поново заузели. У кланцу Лиасолине дошло је до битке. Карбин се нагло удешава за одбрану.

Шангај У Такушану искрцавају се јапански превозни бродови. Искрцане трупе отишле су у Фенгванченг.

Пекинг. Велики савет упутио је руском посланику ноту, у којој упозорава Русију, да руска војска, кад напушта неутрално земљиште, не руши зграде, јер могу да наступе озбиљне повреде међународних закона и прописа о неутралности.

Раднички штрајк у Француској.

Лиљ. Сви радници закључише општи раднички штрајк.

Културна борба у Француској.

Тулон. Настојатељ цркве у једном тулонском предграђу, није хтео да причести школску децу, јер су при школској свечаности певали интернационалну (радничку ?) песму. Огорчен свет — њих до 1000 — јурнули су у цркву и све у њој порушили и поломили.

Чешки земаљски сабор.

Беч. Чешки земаљски сабор, мисли се, да ће бити сазван око половине јунија п. н.

Трговина

НОВИ САД, 21. маја 1904. г. — Пшеница прве квалитете нова 8·40——— ф. Пшеница средња 8 ф. 20—30— н. Пшеница лакша роба 8 ф. ———. Наполица. — Јечам 6 ——— ф. Зоб 5·40—50 ф. до — ф Кукуруз у зрну — 5 ф. 30—40—. н, у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н.

Маст 68 фор. Сланина сува 68 фор. дебела паљена 68 фор. Све од 100 килограма.

Књижевни прикази.

Знаменити Срби XIX. века. Година III. свезак X. Овај свезак доноси слике и животописе: Адама Драгосављевића, Христифора Шифмана, Ристе Јовичића-Стојанчевића, Владимира Карића, Илије И. Вукићевића и Димитрија Голубовића. Издање српске штампарије у Загребу. Цена 3 К. (4 дин. у сребру.)

☛ **Кр. концес. трговачка школа у Петроварадину** ☚

465 1—4

отвара још један течај за учење књиговодства по завршетку новосадских школа и то са удвострученом обуком за оне ђаке, који су безуспешно учили и уопште су за тешку и дугу штудију неспособни. Трајање течаја до 15. августа о. г. Темељно образовање. — Испити у Бечу. — За добре дипломе јамчи се. — Проф. **J. Megan** у Каменици код г. Драгутина Станковића.

На сваком листу водени знак.

Одликовано златном медаљом у Бечу, 1902

Прави египатски пап ни омотци за пигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве

923 64—80

Светски експорт!

Добија се у главним и специјал. трафикама.

РЕМАТИЗАМ И КОСТОБОЉА

лече се са ликером »Година«, од апотекара Рафаеле & Г. Година у Трсту. (Raffaele & G. Godina — Triest). Цена једној флаши 2 круне. Из Трста разашиље се најмање 3 флашице за 7 кр. 20 пот. за готов новац унапред или уз поузеће (Nachnahme).

24 81—

Поштованој господи 25 3—

Рафаилу и Г. Години

апотекарима

у Трсту.

Јављам Вам с највећим задовољством, да ме је ликер „Godina“ за врло кратко време дигао од болести и опростио ужасних болова у ногама. Не само у своје име, него и у име своје фамилије сматрам за своју свету дужност да благодарим и да се дохвалим.

Трст, 1. марта 1903. године.

С најдубљим поштовањем Вама одани

Лука Бартоловић,

пензионисан капетан аустријског Лојда.

Фелдешов **Margit Crême** најбољи је на свету. Чудновато дјествује

Женска Лепота

се добија, улепшава и одржава са изврсним и хемијски чистим и сасвим нешкодљивим.

Најбољи против утецаја сунца и ветра, а које нема живе, ни олова, ни масти — је општи омиљени

ФЕЛДЕШОВ

• MARGIT-CRÊME •

Потварачи се судски прогањају.

Ова светско призната помада за лице, чисти после неколико дана пеге, флеке, бубуљице, митесере и друге болести на кожи. Глача боре, уклања богиње, даје лицу белу, глатну и нежну боју.

ЦЕНА: Мала тегла 1 К велика тегла 2 круне.

Од подражавање се треба чувати. Законом заштићено.

Поштом уз поузеће или са претходном послатом светом разашиље произвођач.

K. von VÖLDES
Apotheker, ARAD.

Добија се у свакој апотеци, дрогерији и парфимерији.

Маргит пудер 120 п. Маргит-сапун 70 п. Маргит-паста за зубе 1 К.. Маргит-вода за лице 1 К.

Главно стовариште у Новом Саду у апотеци: г. Гавре Плавшића и Јована Вујића.

Женска За женске неопходно потребно. Најбоље средство за лепоту. **лепота!**

171 8—10

ДОБРО СТАРО КУЋЕВНО СРЕДСТВО

које би требало да буде у свакој породици јесте свуда познат и опробани

Ернста Хеса „Eucalyptus“

гарантиран чист, већ од 12 година управо из Аустрије поручиван природни производ.

У Немачкој и Аустро-Угарској законом заштићено. Јефтина цена од 1 кр. 50 пот. За оригиналну флашу која је ради употребе издашна омогућава свакоме набавку тог средства за повраћај здравља и сачувања од болести.

Преко 1500 захвалница и признања

добио сам без захтева од оздрављених лица, који су патили од

сенотина, грсто-грудо-зратобоље, подагре, недовољног дисања, кијавице, главобоље, бола унутарњих нежних органа, старе ране, болести коже итд.

Не треба пропустити, а да се не поручи врло важна књига у којој су тачно описани Еукалиптус-препарати и како се исти имају употребљавати при описаним болестима. Сваком болеснику достављам на захтев ову књигу бесплатно, у којој сам дао отштампати количину сведочаба оздрављених лица.

Треба тачно пазити ↓↓↓↓↓↓ ↓↓↓↓↓↓ на заштитну марку

Клигентал у Саксонској.

ERNST HESS

Eucalyptis-Importeur.

Стовришта у Будимпешти: **Josef v. Török**, Apotheker, VI, Király-utcza 12. und Andrássy út 26. **J. Lederer**, Apotheke, „zum König von Ungarn,“ V., Erzsébettér. Marokkói-utcza 2. **Dr. Alexander Rosenberg**, Apotheke „zum Stern“, VIII. Kerepesi-út 43. **Edmund Eibach**. Apotheke „zum heil. Bartholomäus“, VI. Andrássy-ut 55. **Dr. Emil Buday**, „Stadt-Apotheke“, IV. Váczi-utcza 34. **J. Raditz**, Apotheke „zum weissen Kreuz“, IV. Fővám-tér 6. Apotheke „**zum Schwan**“, Aréna-ut 124. **Vilhelm Kerpel**, Apotheke „zum weissen Adler“, V. Lipót-körút 2[illegible]. **Coloman Krieguer's** Apotheke „Üllői-út 6[illegible].

78 14—26

СЕЧАЈ.

За привременог

КЊИГОВОЂУ

на новооснованој „Српској задрузи за помагање и штедњу у Жабљу.“

Молбе се шаљу потписаноме до 1. (14.) јуна о. г.

Годишња плата за сад је 1000 круна.

Повишење исте зависиће од рада основане задруге.

Изабрани ступа одмах у звање.

464 2—2 **Председништво.**

Праве старе сремске ШЉИВОВИЦЕ

коме је повољи, за коју се гарантује, да је чиста и права, стара од 12—16 година, добива се у трговини пића

ДУШАНА ДАЉЧЕВА,

у СОМБОРУ

(Бачка). 421 7—10

Шаљем поузећем у флашама.

Цена је по **1 литри 2 круне** са флашом без подвозна трошка.

БИЉНИ БАЛСАМ

за фарбање седе косе

фарбање

• БЕЗ ТУЂЕ ПОМОЋИ. •

Добија се код **Ђорђа Максимовића**, *фризера и парфимера у Марјенбаду (Чешка)*,

Цена једне флаше: **2 форинта.**

Израђујем и **Бароке, Курјуке** од косе.

Adresa: **Georg Maksimović**, Friseur & Parfumeur Kaiserstrasse, Haus London, **Marienbad** (Böimen).

892 10—50

НАМЕШТАЈЕ,

писаће столове, ормане за књиге, етажере, у свима стиловима држи увек на стовришту и израђује по предложеним цртежима најјефтиније све у столарску струку спадајуће ствари

Јован Дудик, столар

Budapest, VII., Rózsa utcza 34.

Илустроване ценовнике уз 60 пот. у маркама разашиље франко. 447 7—

Планинска вина.

10 буради **бела** и 5 буради **шилера** из сопствених винограда првог квалитета, 1903. обрано имадем за продају.

Јосиф Шварц

463 1—4 Рибња пијаца број 12.

БРАЋА РАБШТЕРН

НОВИ САД 148 83—

ПЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ.

● Фабрика шесструке сирћетне есенције. ●

Red Star Line, Antwerpen

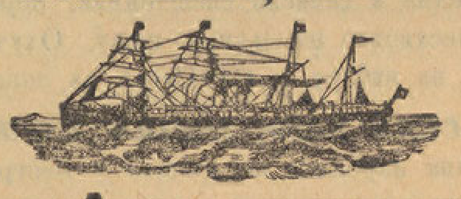

у Америку.

Прве класе поштански бродови. — Управо без претоваривања у Њујорк и Филаделфију. — Добро препитање. — Врло добро уређене лађе. — Јефтина вожња.

Извешћа даје: 336 54—

Red Star Line. 20. Wiedener Gürtel. in Wien.

---

825 23—

За оне, који болују од стомака!

Свима онима, који услед назеба или претоварења стомака или услед хрђавог тешко сварљивог, суване ладног или сувише врућег јела или са неуредног живота болове у стомаку, као:

катар у стомаку, грчеви у стомаку, притисак у стомаку, тешко варење желудца или запаљење слузи

задобију, — нека је овим препоручено добро кућевно средство, чије је дјејство већ од више година опробано. То је

Hubert Ullrich'sche Kräuterwein.

Ово биљно вино, које је прављено од изврсних лековитих биљака и доброг вина, јача и оживљује организам човечијег желудца. Биљно вино одстрањује све тешкоће при варењу и дјејствује повољно на снажење живаца и стварање здраве крви.

Кад се за време употреби ово биљно вино, угушује већ у клици болест у стомаку. Зато га треба за времена узимати. Знаци, као: главобоља, загуш, подригивање, горушица, надимање, мука са повраћањем а код кроничних (застарелих) болова стомака кад се у већој мери показују, нестану већ, и после неколико напитка.

Запћивена столица и последице отуда, као: напињање, колика, лупање срца, неспавања, успор крви у јетрој јетрици и слезини, шуљеви нестају брзо са пићем овог биљног вина. Биљно вино ствара апетит а поред лаке столице издваја из стомака и црева све хрђаве материје.

Мршавост, бледоћа, малокрвност, слабост јесу последице хрђавог желудца, стварање недовољне крви и болесног стања јетрице јетре. При мањкању апетита, нервозном и душевном нерасположењу, као и чешћој главобољи, и непреспаваним ноћима, често таке особе неприметно пропадну. Биљно вино даје опалој човечијој снази нова живота. Биљно вино појачава апетит, унапређује варење и хранење, оживљује промену материје, убрзује стварање крви, умирује раздражене нерве и ствара нову вољу за живот. То сведоче небројена признања и захвалнице.

Биљно вино може се добити у флашама за 3 и 4 круне у апотекама: у Новом Саду, Петроварадину, Кађу, Г. Ковиљу, Бешки, Иригу, Ст. Футогу, Черевићу, Гложану, Петровцу, Кулпину, Ст. Керу, Темерину, Жабљу, Ђурђеву, Тителу, Сланкамену, Карловцима, Инђији, Руми, Митровици, Ердевику, Илоку, Ст. Паланци, Старом Врбасу, Сентомашу, Фелдварцу, Ст. и Т. Бечеју, Врањеву, Меленци, Чуругу, Елемиру, Перлеву, Фаркаждину, Сакулама, Старој Пазови, Вел. Бечкереку, Батајници, Земуну, Београду итд. као и у свима већим или мањим местима Аустро-Угарске и пограничних држава.

А разашиљу и апотеке у Новом Саду поруке од 3 или више флаше биљног вина по оригиналним ценама на све стране Аустро-Угарске.

Треба се чувати од подражавања!

218 6—12 Нарочито ваља захтевати

Hubert Ullrich'schen Kräuterwein.

Моје биљно вино није тајанствен лек. Делови су ови: малага-вино 480,0, вински спирит 100,0. глицерин 100,0, црно вино 240,0, сок од јасена 150,0, сок од трешања 320,0, фења, аниса, Јеленино корење, американско корење, чемерике, ђумота по 10,0. Ови саставни делови имају се измешати.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.